

Читання – заняття дійсно приємне. За допомогою книг можна зануритися в інший дивовижний світ і дати волю уяві та фантазії. Читання розширює кругозір та дарує позитивні емоції, які так потрібні у сучасному житті. Навіть «складні» книги, внесені у шкільну програму, можуть відкрити нові грані життя, навчити багатьох важливих речей та дати можливість уяві малювати різні нові сюжети. Це далеко не весь перелік якостей, які дозволяють зрозуміти кожному з нас, чому важливо читати книги. Якщо у вас немає можливості вирушити в подорож, але є нестримне бажання дізнатись щось нове, книга – найкращий варіант. Люди, які регулярно читають, легше адаптуються до соціуму. Їм набагато легше виражати свої думки та брати участь у суспільному житті.

Читати важливо й цікаво. Якою б нудною чи складною не була книга, її варто прочитати. Адже за час читання мозок потренується, що значно допоможе в навчанні та звичайному житті. Як писав Д.Дідро: «Люди припиняють мислити, коли припиняють читати».

Міркування не просто про користь, а про необхідність читання справжньої літератури в столітті нинішньому можна продовжити. Але навіть те, що сказано, доводить: Література в XXI столітті необхідна!"

Список використаних джерел та літератури

1. Білецька А. Чому потрібно читати? URL:<https://ij.ogo.ua/ya-zhurnalist/chomu-potribno-chitati/> (дата звернення: 02.10.2023).
2. 8 причин, чому варто читати книги кожен день. *Львів – місто натхнення*. URL: <https://lviv1256.com/lists/8-prychyn-chomu-varto-chytaty-knyhy-kozhen-den/> (дата звернення: 03.10.2023).
3. Чому важливо читати книги. *Вінницький міський палац дітей та юнацтва*. URL:<https://vmpdu.edu.vn.ua/biblioteka/chomu-vazhlyvo-chytaty-knygu> (дата звернення: 02.10.2023).
4. Як змінилися читацькі звички і як повернутися до читання? *Свідомі*. URL:<https://svidomi.in.ua/page/03/07/2022/070338> (дата звернення: 03.10.2023).
5. Як ми (не) читаємо під час війни. *Українська правда життя*. URL:<https://life.pravda.com.ua/culture/2023/02/5/252697/> (дата звернення: 03.10.2023).

Слободян Аліна,

вчитель української мови та літератури
Майдано- Олександрівського ліцею
Віньковецької ТГ

Мистецька комунікація в сучасному світі

У статті розкривається питання огляду особливостей художньої комунікації. Акцентується увага на тому, що саме методами соціальних комунікацій можна простежити наявність прямих і зворотних зв'язків у підсистемі «художня література», довівши, що продукт творчості письменника може бути водночас як носієм інформації, так і твором художньої літератури.

Ключові слова: мистецька комунікація, віртуальна комунікація, митець, реципієнт, адресат, адресант.

Keywords: artistic communication, virtual communication, artist, recipient, addressee, addresser.

Комунікація через мистецтво як спосіб співбуття людини зі світом у різноманітних чуттєвих формах взаємодії дає можливість отримати знання і досвід через особистісне переживання та самопізнання. Мистецька освітня галузь у контексті формування нової української школи акцентує на важливості ідентифікації власного «Я» через співучасть із творчістю «Інших» у різноаспектних ракурсах комунікації з метою комфортного існування в мультикультурному середовищі.

Комунікація через мистецтво, яка забезпечує передачу та усвідомлення загальнокультурних цінностей, формування духовних основ особистості, тлумачиться як художня. Аналіз досліджень щодо визначення поняття «художня комунікація» засвідчує

схожість підходів до його потрактування, зокрема виокремлення факту взаємодії, без якого будь-яке спілкування втрачає сенс.

Так, О. Берегова вказує на взаємодію між художником-творцем і читачем (слухачем, глядачем) [2], В. Козакова актуалізує зв'язки: автор (митець) – дійсність, автор (митець) – реципієнт, автор (митець) – художній процес [6], Є. Незайкинський центральним компонентом художньої комунікації вважає мистецький твір і окреслює взаємодію з ним автора, виконавця та реципієнта [1], взаємодію переживань суб'єктів спілкування під час художньої комунікації описував І. Кулка [9]. Л. Лазарева трактує художню комунікацію, як складну систему та виокремлює окремі цикли: суспільство – митець, митець – твір мистецтва, твір мистецтва – споживач (реципієнт), які побутують в історичному вимірі часопросторових, оцінних і смислових координат (взаємодія твору мистецтва з тією чи іншою епохою). Дослідниця зазначає, що «окремий твір мистецтва створюється, як правило, однією людиною або групою осіб, мистецтво як соціально-комунікативна система створюється суспільством у ході його історичного розвитку. Таким чином, соціально-комунікативний підхід дає можливість розглядати мистецтво як систему, не обмежену рамками конкретної епохи, а в межах всієї історії суспільства» [10, с. 97]. Обґрунтовуючи ідею формування Людини Культури, В. Біблер вказує на особливий тип спілкування: учень (слухач, глядач, читач, співавтор) – мистецький твір (своєї чи іншої) культури, яку презентує автор.

Учений констатує, що «у цьому плані відносини «автор – учитель, читач –учень» мають бути виключені цілком і повністю» [3, с. 169]. Спілкування з твором мистецтва, на думку В. Біблера, «залучає нас до особливого, неповторного світу, який раніше ніде не існував, у якому ми починаємо жити і з яким – уже одивненим – починаємо спілкуватися» [3, с. 169]. Погоджуємося з думкою науковця про те, що у такій комунікативній взаємодії інтимного характеру зовсім не важливо, чи твір буде мати повчальний характер, чи змусить учня (реципієнта) щось/когось наслідувати, важливим є особистісний вибір і право на власні судження кожного, хто долучився до такої взаємодії.

«Віртуальна комунікація є якісно новим видом взаємодії і помітно відрізняється від міжособистісної та масової комунікації. Вона виникла й відбувається в рамках віртуального середовища, тому в першу чергу характеризується можливістю діадичного (двонаправленого) спілкування з великим числом індивідів одночасно» [4, с. 11]. Глобальний характер віртуальної комунікації створив умови для формування універсальних способів взаємодії учасників, які мають змогу спілкуватися в режимі on-line, інтерактивно, діалогічно, будучи одночасно адресантом, адресатом і текстом (джерелом інформації), долаючи географічні, часові, вікові, ґендерні, соціальні кордони. В унікальному віртуальному середовищі через комп'ютерні мережі можна стати учасником інтерактивних виставок, зустрічей, форумів, конференцій, майстер-класів, веб-трансляцій тощо з можливістю зворотного зв'язку та долученням користувача до активних дій і реальних переживань. Проте розширення комунікативних можливостей людини засобами новітніх інформаційних технологій не завжди сприяє розширенню її світогляду та усвідомленню знань. Зокрема це стосується учнівської молоді, яка, захоплюючись можливостями мережевої культури, не справляється з тиском інформаційних потоків, надаючи перевагу «кліповому», а не критичному чи художньому мисленню. Завдання сучасної освіти, зокрема мистецької, полягає в тому, щоб, використовуючи новий тип аудіовізуальної реальності, корегувати навчальну діяльність у русло співавторства, співтворчості, надаючи ініціативу учневі співпрацювати з текстом (цифровим і нецифровим) – змінювати, переформатовувати, доповнювати, замінювати, спрощувати, ускладнювати концепціями В. Виноградова, М. Крупи) розглядається як цілісний естетичний об'єкт, а образ автора – це образ особливого типу, це письменник (митець) і його свідомість: світоглядна, концептуальна, мовна [8, с. 47]. Поняття вищого порядку – цілісний образ митця (термін Ю. Шевельова) – як і сам підхід до аналізу мови художнього твору, засвідчує: у дослідженні таїнств художньої творчості мають кооперуватися суміжні науки, споріднені із вивченням художньої діяльності людини [8, с. 49]. Науковці, які досліджують художню комунікацію (в

мовному, соціокультурному, історичному, мистецтвознавчому, психолого-педагогічному аспектах) [2], [3], [4], [9], [10], сходяться до думки, що мистецький твір як специфічна форма інформації, до якого долучається реципієнт-споживач (за умови емоційного резонансу), є вказівкою на зв'язок між автором і реципієнтом (в освітньому середовищі це учень, вчитель, викладач, студент), опосередкований винятково художніми засобами комунікації.

Особливість художньої інформації полягає в тому, що вона «звертається не до однієї, якоїсь конкретно визначеної психічної функції, а до духовного життя людини в цілому», задовольняючи одну з найголовніших потреб самореалізації людини – естетичну [9, с. 252]. І. Кулка вказує на ще дві особливості художньої комунікації, які необхідно враховувати в навчальному процесі мистецької діяльності у формуванні художнього пізнання як пізнання-інтерпретації світу, втіленого в художніх образах. Це стосується зворотного зв'язку в комунікативному процесі, який неможливо спрогнозувати щодо місця, часу чи способу виявлення. Комунікативне коло замкнеться, коли автор (адресант) і реципієнт (адресат) «зустрінуться» в інформаційно-смысловому полі буття тексту для обміну власними думками, переживаннями, сумнівами, захопленнями, враженнями тощо. Звідси випливає третя особливість художньої комунікації, яка полягає в інтерпретації змісту повідомлення. Як і в загальній моделі комунікації (що ніколи не може гарантувати рівноцінний обмін повідомленнями з багатьох суб'єктивних причин), так і в художній не відбувається цілковитого узгодження змісту інформації. Але у спілкуванні через мистецтво «адресат повідомлення не тільки реконструює його зміст, але й допрацьовує його» [9, с. 253], створюючи умови для появи та розгортання естетичного переживання, пов'язаного з особистим досвідом, розширюючи поле можливих інтерпретацій.

Варто зазначити, що природа мистецького твору передбачає не однозначність, а багатозначність розуміння, що надає йому множинності сенсів, які реципієнт не в змозі охопити в повній мірі, але «ймовірним є те, що до сприйнятого смыслового спектру реципієнт додасть ще деякі свої власні значення, яких не мав на увазі автор» [11, с. 251]. Ця особливість художнього тексту робить його специфічним для кожного, хто вступив із ним у взаємодію, бо щоразу він (текст) набуває нових сенсів і значень, створюючи «віртуальний модус культури» (термін Л. Мар'їної).

Процес конструювання художньої реальності митцем, яку суб'єктивно інтерпретує слухач, читач, глядач, збагачуючи естетичний індивідуальний і колективний досвід, перетворює комунікацію на гру смислів і свідомостей, у якій учасники змагаються в інтелектуально-духовно-творчих інтерпретаціях.

«Смисл і призначення естетичної свідомості полягає в тому, щоб забезпечити кожній людині досягнення внутрішньої гармонії між різнорідними сторонами життя, зводити воедино чуттєві та раціонально-інтелектуальні аспекти сутності людини» [12, с. 110]. Лише такий підхід до мистецької діяльності здатний гармонізувати усі особистісні сфери для реалізації важливої освітньої мети – усвідомлення цілісності картини світу через художнє сприйняття й необхідної потреби – самопізнання через мистецтво.

Науково-технічний прогрес спричинили економічні, політичні, культурні трансформації, які, безумовно, відобразилися на сутнісній стороні суспільства – комунікації. Змінилися способи взаємодії, швидкість і канали передачі інформації, мова суб'єктів.

Важлива роль у сучасному світі надається художній комунікації.

1. Художня комунікація як цілісний вид педагогічної діяльності сприяє розвитку потенційних креативних можливостей особистості шляхом чуттєвого переживання навчальних дій.

2. Художня комунікація як важливий компонент мистецької освіти розвивається під впливом сучасних інформаційно-комунікативних процесів, зумовлених науково-технічним прогресом.

3. Художня комунікація передбачає взаємодію не лише суб'єктів, а й об'єктів комунікативного процесу, до яких належать: мистецький твір, образ автора, суспільство, історична епоха, художній процес тощо.

4. Художня комунікація передбачає пізнання-інтерпретацію світу через проживання і переживання конкретних подій і явищ, а також шляхом образного мислення та художнього пізнання.

5. Глобальний характер віртуальної комунікації як нового виду художньої комунікації створив умови для формування універсальних способів взаємодії учасників освітнього процесу, які мають змогу спілкуватися інтерактивно.

6. Нові грані мистецтва, які збагачують художню комунікацію, повинні активно входити у практику мистецької діяльності закладів освіти (загальноосвітніх, середніх, вищих), враховуючи інтереси та можливості суб'єктів навчання.

7. Формування естетичної свідомості в процесі художньої комунікації повинно забезпечувати кожній особистості відчуття внутрішньої гармонії, досягнутої шляхом урівноваження чуттєвого та раціонально-інтелектуального аспектів сутності людини.

Комунікативні моделі, закладені в тексті, відображають авторське бачення проблеми комунікації. Вивчення комунікації персонажів – ефективний спосіб розуміння світоглядних установок письменника, поетики художнього твору. Водночас зображення проблем комунікації у структурі художніх текстів формує рецепційне навантаження та визначає «горизонт читацьких сподівань». Вербальні й невербальні засоби відіграють значну роль не лише у творенні образів персонажів, а дають змогу реципієнтам включитись у комунікацію персонажів.

Отже, комунікативна проблематика художніх творів безпосередньо пов'язана із окремими аспектами рецептивної естетики та теорії читацького відгуку. Сама по собі проблема комунікації в художньому творі, викликаючи жвавий інтерес до неї фахівців у галузі літературознавства, ставить нові питання і потребує подальшого вивчення.

Список використаних джерел та літератури

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики (Підручник). Київ: Академія, 2004
2. Берегова О. Комунікація в соціокультурному просторі України: технологія чи творчість? / О. Берегова – Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2006. – 388 с.
3. Біблер В.С. Культура. Діалог культур / В. С. Біблер. – Київ : Дух і літера, 2018. – 36 с.
4. Дзьобань О. П., Мануйлов Є. М. Віртуальні комунікації: до проблеми філософського осмислення сутності / О. П. Дзьобань, Є. М. Мануйлов // Вісник національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». – №3(26). – 2015. – С.7–19.
5. Гейзинга Й. Ното Ludens. Досвід визначення ігрового елемента культури. К.: Основа, 2004.
6. Козакова В. С. Проблема художньої комунікації в культурно-естетичній дійсності: вибрані матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції V культурологічні читання пам'яті Володимира Підкопаєва [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.culturalstudies.in.ua/sekcia_s_s2_2.php
7. Комаровська О. Мистецтво в новій українській школі: що змінилося? / О. Комаровська // Початкова освіта: методичні рекомендації. – К. : УОВЦ «Оріон», 2018. – С.122–125.
8. Крупа М. П. Лінгвістичний аналіз художнього тексту / М. П. Крупа. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2005. – 416 с.
9. Кулка І. Психологія мистецтва / І. Кулка ; пер. с чешск. Олива І. В. – Харків 2014. – 560с.
10. Лазарева Л. М. Художня комунікація та її особливості в сучасному Інтернет-просторі / Л. М. Лазарева // Образотворче мистецтво. – 2011. – № 1. – С. 96 – 99.
11. Лановик М. Б. Теорія відносності художнього перекладу: літературознавчі проєкції / М.Б. Лановик. – Тернопіль : Ред.- видав. відділ ТНПУ, 2006. – 470 с.
12. Шевельов Ю. Олександр Потебня. Спроба реконструкції цілісного образу / Ю. Шевельов // Українська мова: історія і стилі. – Харків: Основа, 1992. – С. 5–44.

Смолій Інна,
вчитель початкових класів
Славутської гімназії №5

Креативні стратегії, що мотивують до читання з розумінням у молодших школярів

Ця стаття розглядає важливий аспект розвитку навичок читання з розумінням у дітей молодшого шкільного віку. Вона обговорює значення цієї навички в сучасному світі